

CZAS PRZESZŁY I PRZYSZŁY

DZIEJE
POWSZECHNE
I OSOBISTE

Dwie szpalty dalej możecie Państwo przeczytać prześmiewczy wiersz Boya o krakowskich kawiarniach. Mniej prześmiewczo, choć też nie całkiem serio pisał o nich w esejie „Kuznie intelektu” w słynnym zbiorze „Znasz-li ten kraj”. W czasach gdy Boy pastwił się nad krakowskimi kawiarniami, o Krakowie mówiono, że jest miastem rencistów i emerytów, a dane statystyczne z początków wieku dowodzą, że Kraków był również miastem wyjątkowo licznej grupy ludzi uprawiających tzw. wolne zawody. Cóż więc dziwnego, że kawiarnie były tłoczne, że tu się spotykano i dyskutowano — emeryci i renciści, a tak że ci od wolnych zawodów mieli czas.

Nie wiem, o jakiej porze wówczas, za boyowskich czasów, kawiarnie były najpełniejsze. Wiem jak to wygląda dzisiaj. A gdyby tylko na tej podstawie wnioskować o charakterze pracy krakowian, to są to przede wszystkim emeryci, renciści i ludzie wolnych zawodów. Komuż bowiem nie zdarzyło się być w centrum miasta, w powszednim dzień i nie zadziwić się tym tłumem przewalającym się przez Rynek, ulice Szewską, Sławkowską, Floriańską. Znalezienie miejsca w kawiarni w godzinach południowych jest prawdziwym wyczynem — wszędzie nabite, że szpilkę trudno by wsadzić. Spróbujcie wejść do sklepu „Mody Polskiej” przy ul. Grodzkiej tak gdzieś koło 13 — wejście przypomina szturmowaną barykadę. Podobnie jest w Delikatesach, a na ul. Sławkowskiej możemy podziwiać kilometrowe kolejki amatorów Ciociosanu wystających godzinami przed sklepem Centralnych Piwnic Win.

Wystarczy jednak, by minęła godzina 15, a w kawiarniach robi się luźniej, łatwiej wejść do wszystkich sklepów. Powinno być odwrotnie, bo przecież właśnie o 15 kończy pracę większość zatrudnionych w śródmiejskich biurach i urzędach osób i na zdrowy rozum właśnie po 15 powinien zacząć się prawdziwy ruch handlowy.

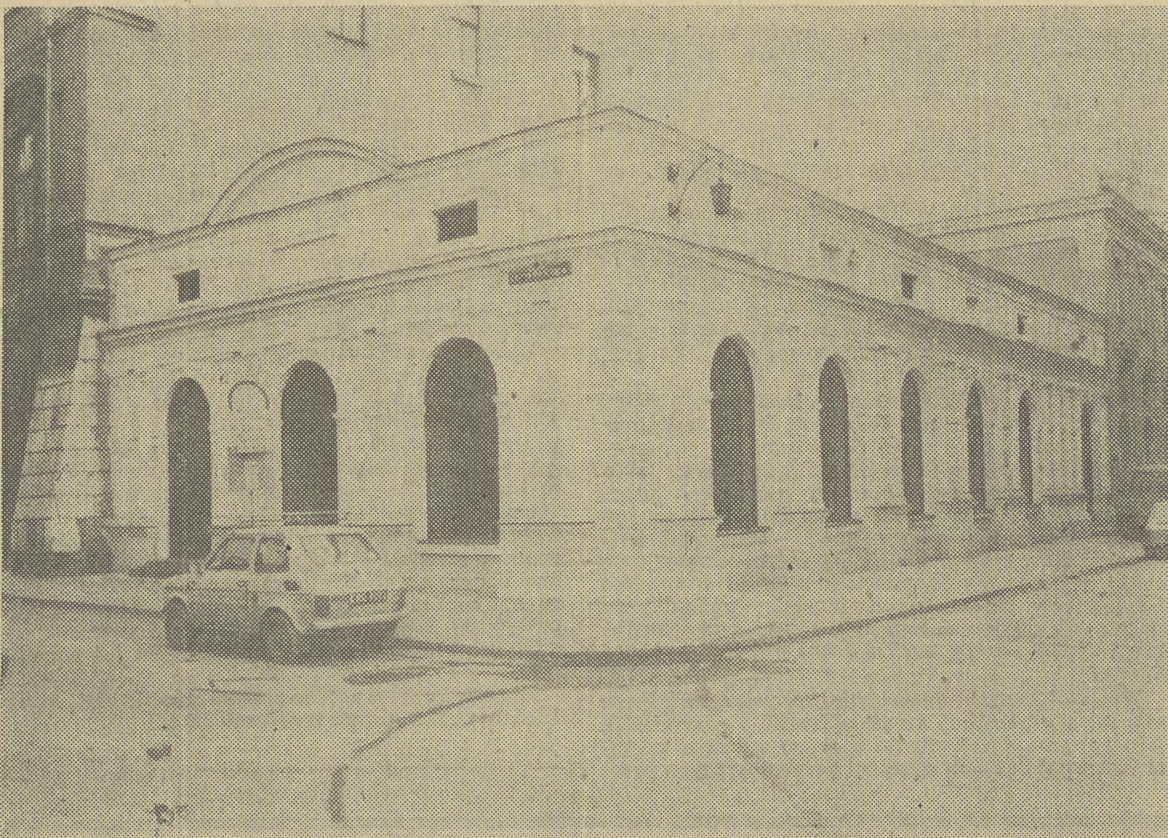
Podobno jakiś Szwajcar zwiedzając Kraków w taki powszedni, pracujący dzień, gdy trafił na Rynek zapytał swego przewodnika, czy obchodzimy jakieś święto, bo inaczej nie mógł sobie wytłumaczyć obecności na ulicach tak wielu ludzi w godzinach, gdy powinni oni siedzieć przy biurkach.

Zaiste, codziennie obserwować możemy zjawisko mogące spowodować zawrót głowy. Trudno bowiem uwierzyć, że wszyscy ci okupujący w południe kawiarniane stoliki, dokonujący zakupów, to ludzie niepracujący, bawiący w Krakowie przejazdem, czy nie skrepowani obowiązującymi godzinami pracy. Większość z nich zapytana o jakość pracy w Polsce wygłosiła by zapewne tyrańdy potępiające nierobstwo, objanie się itp. I jak tu nie zgłupieć?

Ruchliwe i tłoczne Śródmieście pustoszeje z upływem każdej kolejnej godziny od 15 poczynając. Kraków jest jednym z nielicznych miast, gdzie wraz ze zmianą czasu letniego na zimowy zmienia się również godziny otwarcia sklepów. Ale, w tym szaleństwie jest jakaś logika. Skoro i tak kto może zatrwaja co może w godzinach pracy, to po co trudzić ekspedientki w godzinach, gdy spora część zapracowanych krakowian po wyczerpującym dniu, w którym pracę zawodową łączyli z kawiarnianymi obowiązkami i licznymi zakupami ani myśli wystawić nosa z domu. Sklepy i kawiarnie czynne są popołudniem właściwie dla tej niewydarzonej grupy nieszczęśników, którym nijak nie udaje się „wyskoczyć na chwilę”, by zatrwalił wszystkie bieżące sprawy w godzinach pracy. Właściwie najrozsądniej byłoby otwierać sklepy i kawiarnie o godzinie 8 i zamykać je około 16. — później już nie interesują pracujących krakowian.

W najmielszych przewidywaniach nie mógł Boy przypuszczać, że tak wielkim powodzeniem będą się cieszyły kiedyś wykpiwane przez niego kuznie intelektu. Bo czyż można było przewidzieć, że aż tak wielu ludzi najwolniejszych pod słońcem zawodów będzie kiedyś żyło w Krakowie? Doprawdy jest jeszcze jeden powód do krakowskiej dumy.

ELŻBIETA GRZEGORCZYK

Jagiellońska 2 — budynek po remoncie, przeznaczony dla gastronomii.

Fot. ST. MAKAREWICZ

Ewa Smęder

Odnowa —
dorobek roku
1984

Przełom starego i nowego roku to tradycyjnie czas podsumowań. Przyjrzyjmy się więc i my minionemu rokowi pod kątem tego, co nas szczególnie interesuje, czyli odnowy zabytkowego Krakowa.

Na pierwszy rzut oka efekty materialne nie przedstawiają się okazale. Zakończono remonty generalne w 7 kamienicach, oddając do użytku budynki przy ul. św. Jana 28 dla Polskiej Akademii Nauk, ul. Floriańskiej 33 dla Krajowej Agencji Wydawniczej, Gołębiej 18 dla Uniwersytetu Jagiellońskiego, Solskiego 37 dla Teatru Muzycznego, segment „B” hotelu Saskiego dla Juwentury, niewielki budynek przy ul. Jagiellońskiej 2 z przeznaczeniem na restaurację oraz Dom Mehoffera przy ul. Krupniczej 26.

Równocześnie na zlecenie Zarządu Rewaloryzacji przeprowadzono blisko 50 remontów częściowych i zabezpieczających.

Wydawałoby się, że to niedużo, ale przecież nie można zapominać, że równocześnie kontynuowane były prace remontowe i konserwatorskie w wielu innych budynkach. Łącznie w tym roku rewaloryzacja obejmowała 143 obiekty, z czego aż 58 to remonty najdroższe i pracochłonne, czyli tzw. kompleksowe.

Spora działo się również pod ziemią, a także w pracowniach naukowców i projektantów, czyli w miejscach niewidocznych dla krakowian. Rewaloryzacja Krakowa nie może się bowiem obejść bez stopniowego modernizowania całej infrastruktury technicznej miasta: sieci wodno-kanalizacyjnej, systemu ogrzewania budynków, sieci energetycznej i telekomunikacji. Są to prace ogromne, pochłaniające wiele milionów złotych i natrafiające raz po raz na nieprzewidziane przeszkody. Dość wspomnieć tylko, jak trudna jest do przeprowadzenia zmiana systemu ogrzewania zabytkowego centrum. Do dziś zdecydowana większość budynków ogrzewana jest piecami węglowymi lub pobiera ciepło z licznych, małych kotłowni węglowych. O szkodliwym wpływie tysięcy kominów na i tak zatrute już krakowskie powietrze nie trzeba nikogo przekonywać. Postanowiono więc wprowadzić do centrum miasta oraz na Kazimierz i Stare Podgórze ogrzewanie gazem. Tu bowiem w wąskich uliczkach nie mieszczą się po prostu rury prowadzące ciepłą wodę z Łęgu. Zadanie to, mimo licznych ograniczeń, bardzo wolno, ale konsekwentnie jest realizowane.

W ubiegłym roku przyspieszeniu uległ również, krytykowany ostro, tok pracy nad powstawaniem

miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Na etapie zatwierdzenia jest już plan dla Starego Miasta i Starego Podgórza. Pozwoli to na uniknięcie w przyszłości błędnych decyzji lokalowych i rozsądniejsze gospodarowanie odnawianymi kamienicami.

W połowie października w Zarządzie Rewaloryzacji odbyła się jedna z pierwszych prezentacji niezwykle cennego i unikalnego w skali kraju studium historyczno-urbanistycznego Kazimierza i Stradomia. Powstające w Krakowskim Oddziale Pracowni Konserwacji Zabytków studium będzie, dzięki zachowanej w archiwum miasta kompletnej dokumentacji, począwszy od średniowiecza, znakomitym dokumentem, pozwalającym na przykładowe — miejmy nadzieję — odnowienie Kazimierza. Wyniki prac studialnych przekazywane były na bieżąco projektantom planu zagospodarowania Kazimierza i Stradomia, co powinno ostatecznie przyspieszyć jego sprecyzowanie.

Miniony rok można zaliczyć do udanych także pod innym względem. Oto do Krakowa powróciły miasta, wielkie instytucje i organizacje ponawiając, w nieco zmienionej formie, deklaracje pomocy po raz pierwszy złożone w 1979 i 1980 roku. Oprócz więc Opola, które nigdy nie wycofało się z remontu trzech kamienic przy ul. Gołębiej dla Uniwersytetu Jagiellońskiego podpisałismy umowę m. in. z Katowicami. Warszawa i ważna umowę z Ministerstwem Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych. W połowie roku Ko-

(Dokończenie na str. 2)

Wiersz o Krakowie

Tadeusz Żeleński — Boy

Pieśń o Ziemi Naszej

(fragmenty)

A czy znasz ty, bracie młody
Te najmilsze dla Polaków
Szarej Wisły sennie wody
I nasz stary, polski Kraków?

A czy znasz ty te ulice,
Puste w nocy, brudne we dnie,
Gdzie się snują eks-szlachcice,
Tepląc smutne dni powszednie?

A czy znasz ty te kawiarnie
(W całym świecie takich nie ma)
Gdzie dzień cały marnie, gwarnie
Walkoni się cud-bohema?

Tam wre życie! Kipl, tryska!
W dymu chmurze tytoniowej
Myśli płoną tam ogniska,
Chlebuś piecze się duchowy.

Wszystko tylko Duchem żyje,
Wszystko tylko Pięknem dyszy;
Nigdy ucho tam niczyje
Prozy życia nie zasłyszysz;

Estetyczne rozmowy
Rozbrzmiewają od stolików,
Sztukę pcha na nowe tory
Grono c.k. urzędników;

Nic nie mać głębin myśli,
Nic nie przerwie sennych marzeń —
Zyjem całkiem niezawisli
Od banalnych kręgów zdarzeń!

Niech się fale zjawisk kłębią
Gdzieś tam w wielkich stolic wirze —
My tu żyjemy życia głębią!
(Jak robaki w starym syrze...)

Niech tam sobie inne nacje
Zadzierają nosy w górę —
Kraków też ma swoje racje:
Swoją własną ma „Kulturę”!

Tak więc: chytry jest Germanin,
Francuz — sprośny, Włoch — namiętny,
A zaś każdy krakowianin:
Goły i inteligentny!

Pisane w roku 1907

Rys. FELICJAN ROPS

